

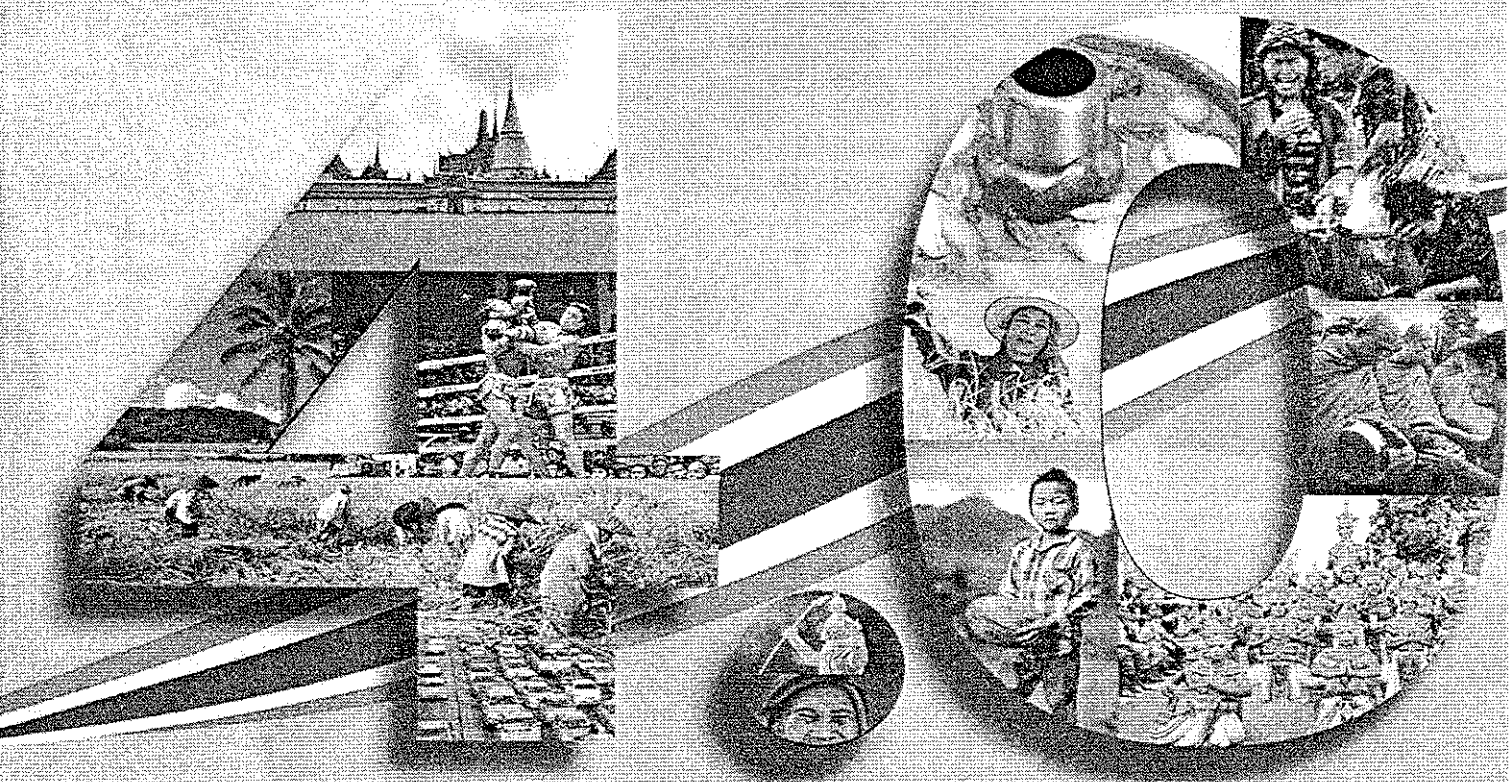
การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11

“มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในยุค

Thailand 4.0”

วันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2560

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี โทรศัพท์ 0-3810-2337 , 0-3810-2344

สารบัญ

หน้า

58. สงครามการค้ากลอน : การสร้างสรรค์วรรณคดีอินเดียเป็นวรรณคดีไทย
ศรีัญญา ชวีญทอง 728-740
59. การสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
ศิริขวัญ กลางสุพรรณ และสุวิมล กฤษคฤหาสน์ 741-755
60. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
ที่มุ่งตอบสนองทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21:ศึกษากรณี หมวดวิชาเฉพาะหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ศิริลักษณ์ คัมภีรานนท์ 756-770
61. การพัฒนาการรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้บริบทเป็นฐานร่วมกับการใช้ข่าวเป็นสื่อ
ในการเรียนฟิสิกส์เรื่อง สภาพสมดุล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ศุภกร สุขยิ่ง, ธิติยา บงกชเพชร และนุชจิรา ดีแจ้ 771-785
62. การศึกษาลักษณะนามในชาติพันธุ์ผู้ไท
ศุภจาร์ ศุภรณเศรษฐ์ และนันทนา วงษ์ไทย 786-798
63. ความคาดหวังผลการเรียนรู้และผลการเรียนรู้จริงของนักศึกษาปริญญาตรีตามมาตรฐานผลการเรียนรู้
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
สมพิศ อยู่สุขสวัสดิ์ และอำพร วงษา 799-811
64. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามวิถีสังคมชาวพุทธโดยใช้หลักธรรมบุญชีวิต
ทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี
สันติศักดิ์ กองสุทธิใจ 812-822
65. การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง การเคลื่อนที่แบบหมุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับทาง
สาธิต ชุมทอง, ธิติยา บงกชเพชร และเกรียงศักดิ์ พรหมภักดี 823-837

คณะกรรมการดำเนินการการประชุมวิชาการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ ๑๑
“มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในยุค Thailand ๔.๐”

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญรอด บุญเกิด

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์

มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการดำเนินการ

๑. รองศาสตราจารย์ ดร. กำจร หลุยยะพงศ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

๒. รองศาสตราจารย์ ดร. จินตวีร์ เกษมสุข

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

๓. รองศาสตราจารย์ ดร. มีทนา เกษกมล

มหาวิทยาลัยบูรพา

๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลลดา พงศ์พัฒน์โยธิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรีย์มาศ สุขกลี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กนกวรรณ สาโรจน์

มหาวิทยาลัยบูรพา

๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์

มหาวิทยาลัยบูรพา

๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบล ธเนศชัยคุปต์

มหาวิทยาลัยบูรพา

๙. ดร. กาญจนา ต้นโพธิ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๐. ดร. ไพบุลย์ ปิตะเสน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑๑. ดร. สุวรรณ จันทิวาสารกิจ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑๒. ดร. กังวาล พองแก้ว

มหาวิทยาลัยบูรพา

๑๓. ดร. ณัฐา คำชู

มหาวิทยาลัยบูรพา

๑๔. ดร. บุญเลิศ ยองเพชร

มหาวิทยาลัยบูรพา

๑๕. ดร. ศศิวิฑูรย์ วงษ์มณฑา

มหาวิทยาลัยบูรพา

๑๖. ดร. ศักดินา บุญเปี่ยม

มหาวิทยาลัยบูรพา

๑๗. ดร. สุภัตตรา เก้าประติษฐ์ ทรัพย์ชุกุล

มหาวิทยาลัยบูรพา

บทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้นๆ
ไม่น้อยกว่า ๒ ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ Double-blinded review

การสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

THE CONSTRUCTION OF SOCIAL AND CROSS-CULTURAL SKILLS SCALE
ON 21st CENTURY FOR PRATHOM SUKSA 4-6 STUDENTS

ศิริขวัญ กลางสุพรรณ (Sirikwan Klangsupan)¹

สุวิมล กฤษชฤทธิ (Suwimon Kritkharuehart)²

บทคัดย่อ

ยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ถือได้ว่าเป็นยุคแห่งความรู้ที่ไร้พรมแดน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา นักเรียนในยุคดังกล่าวเองก็ต้องพร้อมที่จะเรียนรู้และปรับตัวในทุกด้าน ไม่เว้นแม้กระทั่งสภาพสังคมที่มีลักษณะคละชาติพันธุ์ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่อยู่ในโรงเรียนที่มีลักษณะนักเรียนคละชาติพันธุ์ จำนวน 722 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 37 ข้อ พบว่าความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.176 ถึง 0.458 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.869 เมื่อนำไปตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2/df = 1.437$, ค่า RMR = 0.049, ค่า RMSEA = 0.025, ค่า CFI = 0.953, ค่า GFI = 0.950 และค่า AGFI = 0.931

คำสำคัญ: ทักษะทางสังคม, ทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม, ศตวรรษที่ 21, ความฉลาดทางอารมณ์, ความฉลาดทางสังคม

Abstract

The 21st Century is the Century of learning. Everthing were changes all time, the students must ready to learn and improve yourself too. The main purpose of this research was to the construction and to inspect the quality of Social and Cross-Cultural Skills Scale on 21st Century for Prathom Suksa 4-6 students. The participants were 722 students in Cross-Cultural school by Muti-Stage Random Sampling. The Social and Cross-Cultural Skills Scale were Likert-type five-point rating scales, total 37 item. The research results were Content Validity between 0.60 to 1.00, Item Discriminating between 0.176 to 0.458, Reliability in whole scale was 0.869 and Construct Validity of scale was confirmed by factor analysis to calculate the statistic from the scale between the model fitted well and the empirical data of Social

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประเมินและการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอิสระ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

and Cross-Cultural Skills Scale. The goodness of fit measure for the model were $\chi^2/df=1.437$, RMR = 0.049, RMSEA = 0.025, CFI = 0.953, GFI = 0.950 and AGFI = 0.931

Keywords: Social Skills, Cross-Cultural Skills, 21st Century, Emotional Intelligence, Social Intelligence

บทนำ

บทบาทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือว่าเป็นยุคแห่งความรู้ นั้น นอกจากจะมีบทบาทสำคัญเพื่อการฝึกฝนสติปัญญาแล้ว บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งนั้นคือบทบาทของการทำหน้าที่พลเมือง เพื่อสืบทอดจารีตและคุณค่าโดยการเข้าร่วมในการตัดสินใจ หรือเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทั้งโดยตนเองและกิจกรรมออนไลน์ สร้างเอกลักษณ์ของคนจากจารีตวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย และเคารพจารีตและวัฒนธรรมอื่น รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมข้ามวัฒนธรรมผสมผสานจารีตที่แตกต่างหลากหลายและความเป็นพลเมืองโลกสู่จารีตใหม่และสืบทอดต่อคนรุ่นต่อไป (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 11-14) ดังนั้นการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการเตรียมคนเพื่อออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ (knowledge worker) และเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ (learning person) (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 18) เนื่องจากจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและตลอดเวลา คนในยุคดังกล่าวจึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว

ทักษะหนึ่งที่สำคัญสำหรับทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นั่นคือ ทักษะด้านสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) ซึ่งหัวใจของทักษะนี้ คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก และสามารถทำงานให้สำเร็จได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 53-54)

จังหวัดกำแพงเพชรถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก และพบว่าอำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จากจำนวน 6 อำเภอ พบว่า อำเภอคลองลาน และอำเภอปางศิลาทอง มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถสังเกตได้จากโรงเรียนที่อยู่ในอำเภอดังกล่าว จะมีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์มาเรียนปะปนในทุกระดับชั้น เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มในจังหวัดกำแพงเพชรมักนิยมส่งลูกหลานมาเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมไทยซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมของตน รวมทั้งเพื่อฝึกการพูด ฟัง อ่าน เขียน ภาษาไทย (สถาบันวิจัยชาวเขา, 2541) จึงทำให้เด็กซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มดังกล่าวต้องปรับตัวให้เข้าสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม รวมไปถึงเด็กหรือนักเรียนกลุ่มใหญ่ที่เป็นนักเรียนพื้นที่เอง ก็ต้องเรียนรู้ ปรับตัว และเปลี่ยนแปลงให้เข้าสังคมและวัฒนธรรมจากคนกลุ่มใหม่ๆ เช่นกัน

เนื่องจากทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills) บุคคลผู้นั้นจะต้องเรียนรู้ ปรับตัว หรือเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยระยะเวลาอันพอสมควร โดยสัมพันธ์ภาพจะเริ่มต้นจากครอบครัวเป็นที่แรก แล้วสังคมของเด็กจะเริ่มกว้างขึ้นตามลำดับ โรงเรียนเป็นสังคมที่กว้างขึ้นของเด็ก เด็กจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่โรงเรียนซึ่งมีความแตกต่างกันทางการเลี้ยงดู ภูมิหลัง วัฒนธรรม หรือชนชั้นทางสังคม ดังที่ เพชรยุพา บุรณ์สิริจรูญรัฐ (2558, หน้า 33) กล่าวว่า มนุษย์เกือบทุกคนต้องยอมรับความจริงว่า เมื่อเราต้องการจะเป็นที่ยอมรับในสังคม เราต้องปรับปรุงความสามารถในการเข้าสังคม และความสามารถในการเข้าสังคมนั้น ต้องประกอบขึ้นจากความสามารถในหลาย ๆ ทาง จึงจะกลายเป็นความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) การที่เราเข้ากันได้ดีกับคนรอบข้างหรือคนที่เกี่ยวข้องกับเรา ย่อมถือว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ และเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม แน่แน่นอนว่าความสามารถในการเข้าสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการใช้ชีวิต เพื่อให้เราอยู่รอดในสังคมได้อย่างมีความสุข (Bruza, 2003 อ้างถึงใน เพชร

ยุพา บุรณศิริจรรยา, 2558, หน้า 33) การตัดสินใจถึงความสำเร็จของชีวิตในปัจจุบัน จะตัดสินจากความฉลาดทางอารมณ์หรือความฉลาดทางสังคมเพียงอย่างเดียวนั้นยังไม่เพียงพอ เนื่องจากความฉลาดทั้งสองชนิดนี้เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคล (Goleman, 2006, pp. 57 อ้างถึงใน เพชรยุพา บุรณศิริจรรยา, 2558, หน้า 47) แต่มนุษย์ต้องพึ่งพาสังคม การที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ความฉลาดทางสังคมจึงมีส่วนสำคัญ และต้องมีอย่างเพียงพอในตัวบุคคลนั้น ๆ ดังนั้นการเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เนื่องจากเป็นวัยที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ถ้าเด็กสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมในช่วงวัยนี้ได้ อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว จะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะและทัศนคติทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ได้ จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) เป็นส่วนหนึ่งในทักษะชีวิตและงานอาชีพ (Life and Career Skills) ตามต้นแบบของภาคเครือข่ายเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Model of Partnership for 21 Century Skills) (Partnership for 21 Century Skills, 2007) โดย วิจารย์ พานิช (2555, หน้า 51) ได้กล่าวถึงเป้าหมายที่หวังจะให้เกิดขึ้นกับนักเรียนไว้ดังนี้

เป้าหมาย : มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเกิดผลดี (Interact Effectively with Others) โดย 1) รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด และ 2) แสดงพฤติกรรมอย่างมีอาชีพ และอย่างน่านับถือ

เป้าหมาย : ทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลายอย่างได้ผลดี โดย 1) เคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และทำงานร่วมกับคนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างได้ผลดี 2) ตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้าง และ 3) ยกระดับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม ไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีการแบบใหม่ หรือคุณภาพของผลงาน

จากเป้าหมายทั้งสองประการ จะเห็นได้ว่าทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับผู้คน สังคม การปฏิสัมพันธ์ ติดต่อกับบุคคลอื่นเป็นหลัก ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) และความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทักษะดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตรงกับ วิจารย์ พานิช (2555, หน้า 53) ที่กล่าวว่า หัวใจของทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อม และผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกริแค้นหรือแปลกแยก และทำให้งานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับความฉลาดสังคม (Social Intelligence) และความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ของศิษย์ ซึ่งตรงกับแนวคิดของฟ็อก (Elaine Fox, 2008, p. 4 อ้างถึงใน ภักศกุล นาคจู, 2557, หน้า 36-37) ว่า การแสดงพฤติกรรมทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ทางสังคม

แต่ละสังคมอาจมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความคิด ความเชื่อ และบรรทัดฐานทางสังคม ดังนั้นแม้ว่าจะเป็นสิ่งสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งอารมณพื้นฐานที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เนื่องจากบุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้การประเมินค่าทางอารมณ์และระดับการแสดงออกทางอารมณ์มีความแตกต่างกันได้ ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นผลมาจากความนึกคิดทางสังคม (Socially Constructed) โดยมีบทบาทเป็นทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เช่นเดียวกับ กาลาต และ ชิโตะ (Kalat W. James and Shiota Michelle N., 2007, pp.69-70 อ้างถึงใน ภัคสกุล นาคนู, 2557, หน้า 38) ที่สรุปไว้ว่า แม้ว่าอารมณ์มีความเป็นสากล (Universal) แต่ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลอย่างมากในการประเมินสถานการณ์แวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมทางอารมณ์และการแสดงออกทางใบหน้า โดยอัตโนมัติตามอารมณ์ที่เกิดขึ้น บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ทางสังคมจากวัฒนธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม ทำให้พยายามควบคุมอารมณ์ การแสดงพฤติกรรม และการแสดงออกทางใบหน้าให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม เมื่อบุคคลทำการควบคุมตนเองบ่อย ๆ ก็จะกลายมาเป็นนิสัยในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ในที่สุด เช่นเดียวกับที่อัลเบรชต์ (Albrecht, 2006 อ้างถึงใน เพชรยุพา บุรณ์สิริจรรยา, 2558, หน้า 54) กล่าวว่า ความสามารถทางอารมณ์ (Social Intelligence) คือ ความสามารถในการปรับตัวเข้าหาสังคมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถปรับอารมณ์จิตใจให้เข้ากับผู้คน และสิ่งแวดล้อมได้โดยง่าย ชาวปัญญาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกับโรเบิร์ต ธอนโดค (อ้างถึงใน อเนก พ.อนุกุลบุตร, 2555, หน้า 20) ที่ได้เสนอทฤษฎีทางชาวปัญญาไว้ว่า ชาวปัญญาประกอบไปด้วยความสามารถของสมอง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกเป็นชาวปัญญาทางสังคม (Social Intelligence) ซึ่งเป็นความสามารถในการเรียนรู้ ปรับตัว ในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นในสังคม (dealing with people) จนสามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดี

ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence : EQ) ยังมีคำที่นักวิชาการใช้เรียกอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทย เช่น ชาวอารมณ์ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ หรือในภาษาต่างประเทศ เช่น Emotional Quotient, Emotional Competence, Practical Intelligence เป็นต้น โดย Goleman (1998, p.317 อ้างถึงใน วีระวัฒน์ ปันตินามัย, 2551, หน้า 88) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เพื่อการสร้างแรงจูงใจในตนเอง บริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ ของตน และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกับกรมสุขภาพจิต (2546, หน้า 1) ที่กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ที่จะช่วยให้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ในทางพุทธศาสนายังกล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ไว้ด้วยเช่นกัน โดยพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2546, หน้า 38) อธิบายถึงความฉลาดทางอารมณ์ ว่า อารมณ์คือสภาพจิตที่โยงไปถึงพฤติกรรมในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพราะอารมณ์หรือสภาพจิตนั้นอาศัยพฤติกรรมเป็นช่องทางแสดงออก เมื่ออารมณ์หรือสภาพจิตได้รับการดูแลพัฒนา ชี้อ่อน น้าทาง ขยายขอบเขตและปลดปล่อยด้วยปัญญา ให้สื่อสารแสดงออกอย่างได้ผลดี ด้วยพฤติกรรมทางกาย วาจา ก็นับได้ว่าระบบความสัมพันธ์แห่งพฤติกรรม จิตใจและปัญญา เข้ามาประสานกัน บรรจบเป็นองค์รวมซึ่งเมื่อดำเนินไปอย่างถูกต้องก็จะอยู่ในภาวะสมดุล ก่อให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนและคนอื่น ตลอดถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งหมดดังนั้นจากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งในทางการศึกษาหรือในทางพุทธศาสนา ส่วนใหญ่จะให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า เป็นความสามารถและทักษะอื่นที่ไม่ใช่ความสามารถทางสมอง ซึ่งจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับอารมณ์ เป็นสิ่งที่จับต้องได้ยากและค่อนข้างซับซ้อน เป็นกระบวนการของบุคคลในการตระหนักรู้ เข้าใจตนเอง ได้อย่างถูกต้อง มีเหตุผล และสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดพฤติกรรมการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสม

วิระวัฒน์ ปันตินามัย (2551, หน้า 64-68) ได้กล่าวถึงลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่าเป็นผลร่วมจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละวัฒนธรรม เช่น ครอบครัว บ้าน สื่อ โรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง และเกี่ยวข้องอย่างมากกับวุฒิอารมณ์ที่เจริญสมวัย เช่น อุดหนุนได้ ไม่ใจร้อน การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นต้น โดยความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลคนเดียวกันในแต่ละช่วงวัยจะมีความแตกต่างกัน และยังเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบฉบับที่เป็นปกติวิสัยของบุคคลนั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วความฉลาดทางอารมณ์มักเกิดในช่วงหลังการศึกษาเล่าเรียนเป็นส่วนมาก ความฉลาดทางอารมณ์เรียนรู้ได้ ฝึกฝนได้ พัฒนาได้ การเรียนรู้ของความฉลาดทางอารมณ์มีทั้งที่ไม่ปรากฏให้เห็น ซึ่งถือว่าการเรียนรู้ภายในบุคคล หรืออาจแสดงออกมาอย่างชัดเจน นอกจากนี้สามารถประเมินได้โดยนัยของความเหมาะสมของการแสดงออกที่ถูกกาลเทศะ มากกว่าจะเป็นเรื่องของความถูกผิด หรือการประเมินเป็นแต้มคะแนน ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลในการประเมินแต่ละครั้ง อาจมีค่าที่ผันแปรได้ การประเมินความฉลาดทางอารมณ์จึงต้องใช้เครื่องมือวัดหลาย ๆ รูปแบบประกอบร่วมกันความฉลาดทางอารมณ์มีหลายองค์ประกอบรวม เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์เป็นผลมาจากการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปรากฏเห็นได้จากบุคลิกภาพที่มีผลต่อพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญาของบุคคล และเป็นผลจากการเรียนรู้ภายในตนและภายนอกตนการปลูกฝังและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของแต่ละบุคคลนั้น เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา อันเป็นผลร่วมของปฏิสัมพันธ์สอง ลักษณะ คือ การซึมซับเข้าสู่ตัวเองกับการแสดงออกกับสิ่งแวดล้อมล้อมตน การหล่อหลอมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เป็นผลร่วมจาก 4 ปัจจัย ได้แก่ การกำหนดคุณค่าภายในตน การดูดซับและปรับตัว การขัดเกลานิสัยทางสังคม และการแสดงออกให้ปรากฏ โดยความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์กับความฉลาดทางสติปัญญาไม่แน่นอน เช่น คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง เมื่อรวมกลุ่มกันแล้วความฉลาดทางสติปัญญาของกลุ่มอาจจะไม่สูงตามไปด้วย เช่นเดียวกับกับคนที่มีความฉลาดทางสติปัญญาสูง เมื่อรวมกลุ่มกันแล้วความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มอาจจะไม่สูงตามไปด้วย

ในปี 1998 Goleman (อ้างถึงใน วิระวัฒน์ ปันตินามัย, 2551, หน้า 81-83) ได้เสนอกรอบแนวคิดและโมเดลที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ (The Emotional Competence Framework) ขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 ความสามารถส่วนบุคคลในการบริหารจัดการตนเอง ได้แก่ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง (Self Awareness) คือ ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ของตนเอง โดยรู้ว่ามีสาเหตุอะไร เพื่อให้สามารถประเมินตนเองได้อย่างถูกต้อง ซึ่งนำไปสู่การรู้เท่าทันอารมณ์ของตน 2) การควบคุมตนเอง (Self Regulation) คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเอง ทำให้เกิดความสงบ และมีสติในการตัดสินใจ 3) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) คือ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง ให้มีความพยายาม ทำงานให้สำเร็จได้อย่างมีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของทุกคน

หมวดที่ 2 ความสามารถทางสังคม เป็นการสร้างและการรักษาความสัมพันธ์ ซึ่งถือว่าความสามารถทางด้านนี้มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาให้รู้เท่าทันตนเอง ได้แก่ 1) การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) คือ การยอมรับในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จะเข้าใจว่าแต่ละคนมีอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดต่างกัน 2) ทักษะทางสังคม (Social Skill) คือ ความสามารถในการสื่อสารที่จะสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รู้ว่าสถานการณ์ไหนสมควรเป็นผู้นำหรือผู้ตามในการโน้มน้าวใจ หรือเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับคนอื่น

Goleman มีความเชื่อว่าความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคล สามารถจัดได้เป็นหมวดหมู่ตามลักษณะร่วมกัน และเชื่อว่าไม่มีผู้ใดที่จะมีความฉลาดทางอารมณ์ครบทุกด้าน แต่ละคนประกอบด้วยจุดเด่น

และจุดต่อที่แตกต่างกันไป (วีระวัฒน์ ปิ่นดินามัย, 2551, หน้า 88) พร้อมกันนี้ Goleman ยังเชื่อว่าความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 2 หมวด มีคุณลักษณะบางประการร่วมกัน ได้แก่ ความเป็นเอกเทศโดยแต่ละด้านต่างก็มีผลต่อการปฏิบัติงาน ความฉลาดทางอารมณ์เกื้อกูลกันโดยมีอิทธิพลต่อกัน ความเป็นลำดับขั้นซึ่งหากไม่รู้จักรักตนก็จะควบคุมตนเองและเข้าใจผู้อื่นได้ยาก การมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรต้องเกื้อหนุนการแสดงออกด้วยซึ่งตรงกับเมธี ประทุมทา (2556) ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) Goleman (2006, p. 8 อ้างถึงใน เพชรยุพา บุรณศิริ จรุงรัฐ, 2558, หน้า 47) ได้นิยามไว้ว่าเป็น คือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างกลมกลืนและมีความสุข และในขณะที่เดียวกันก็สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่เรากำลังต้องการได้ เช่นเดียวกับ Albrecht (2006 อ้างถึงใน เพชรยุพา บุรณศิริ จรุงรัฐ, 2558, หน้า 60) ที่กล่าวไว้ว่าความฉลาดทางสังคม คือความสามารถในการสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับผู้อื่น และทำให้ผู้อื่นให้ความร่วมมือกับเรา ซึ่งสอดคล้องกับเพชรยุพา บุรณศิริ จรุงรัฐ (2558, หน้า 38) ซึ่งสรุปว่า ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม มีการรับรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงความต้องการของสังคม การมองโลกในแง่ดี (positive thinking) การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบสังคม อันนำไปสู่การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสังคม เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในสังคม มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในสังคม ทำให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์จึงหมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างกลมกลืนและมีความสุข สร้างความรู้สึกที่ดีให้กับผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น สามารถปรับตัวได้ดีและรวดเร็วในสถานการณ์ต่าง ๆ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

Goleman (2006, pp.57-59 อ้างถึงใน เพชรยุพา บุรณศิริ จรุงรัฐ, 2558, หน้า 47-49) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมไว้ 2 ประการ ได้แก่

1. การตระหนักรู้ทางสังคม (social awareness) ได้แก่ การรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่นโดยเกิดขึ้นตามสัญชาตญาณ โดยที่เราไม่รู้ตัว เป็นไปโดยอัตโนมัติ การสนใจและตั้งใจฟังบุคคลอื่นอย่างเต็มที่ เพื่อให้เราและคู่สนทนา สามารถเชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจกันอย่างเต็มที่ รวมไปถึงการทำความเข้าใจในความคิด อารมณ์ของคู่สนทนา โดยการอ่านหรือทำความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องต่ออารมณ์ ความคิด และความมุ่งหวังของอีกฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับสังคมที่อยู่รอบตัว โดยการรับรู้ทางสังคมจะส่งผลต่อการแสดงปฏิกิริยาต่าง ๆ ในสังคม จนนำไปสู่การปรับตัวตามสังคมได้อย่างถูกต้อง(อ้างถึงใน คณิตพันธุ์ ทองสายสืบ, 2552, หน้า 27-28)

2. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social facility) ได้แก่ การที่บุคคลแต่ละคนมีปฏิกิริยาของร่างกายที่มีทิศทางเดียวกัน บุคคลที่มีความสามารถในด้านนี้จะสามารถจับทิศทางท่าทางของคู่สนทนาได้ และสามารถเข้าใจทิศทางท่าทางที่อีกฝ่ายแสดงออกมาได้ รวมถึงรู้จักแสดงอารมณ์ในแต่ละแบบที่มีความเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญหน้าอยู่ นอกจากนี้ยังรวมถึงการกระทำที่ทำให้บุคคลที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา มีการแสดงออกทางปฏิบัติในทิศทางที่เราต้องการ ตลอดจนการคิดถึงบุคคลและการรู้จักที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่น เมื่อบุคคลนั้นกำลังเผชิญกับสภาพปัญหาต่าง ๆ

พัฒนาการของมนุษย์แต่ละวัยจะมีอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและสังคมเป็นตัวกำหนด พัฒนาการจะดำเนินไปตามปกติหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับสังคม ซึ่งมีผลกระทบเช่นเดียวกับ

อิทธิพลของความขัดแย้งระหว่างส่วนต่าง ๆ ภายในจิตใจในการดำเนินชีวิต ซึ่ง Erikson (อ้างถึงใน เพชรยุพา บุรณศิริจรรยา, 2558, หน้า 70-78) ได้ให้ความสำคัญต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนระยะเวลาของการเจริญเติบโตของคนเราตั้งแต่ทารกจนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ และมีพัฒนาการทั้งหมด 8 ขั้น โดยเริ่มจากความรู้สึกไว้วางใจ ความสามารถที่จะช่วยตัวเองให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความขยันขันแข็ง หรืออาจพัฒนาออกมาในเชิงลบ โดยเริ่มจากความรู้สึกไม่ไว้วางใจ ความขลาด ละเอียด และสงสัย ไปเป็นความรู้สึกผิดหรือรู้สึกด้อย และขั้นต่อไปนั้นจะขึ้นอยู่กับความเสี่ยงของพ่อแม่ สิ่งแวดล้อม เช่น บุคคลอื่น ๆ สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต เด็กที่มีพื้นฐานอบอุ่นมากในครอบครัว จะมีแนวโน้มพัฒนาในเชิงบวก แต่ถ้าพื้นฐานเริ่มแรกในครอบครัวไม่อบอุ่น เด็กจะมีแนวโน้มพัฒนาไปในเชิงลบ นอกจากนี้เพชรยุพา บุรณศิริจรรยา (2558, หน้า 78) กล่าวว่า การปรับตัวต่อสังคมในการพัฒนาของเด็กตามทฤษฎีของ Erikson นี้ พัฒนาการแต่ละวัยจะมีอิทธิพลของสภาพแวดล้อมของสังคมเป็นตัวกำหนด พัฒนาการจะดำเนินไปตามปกติหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ภายในจิตใจ ในการดำเนินชีวิต สำหรับเด็กอายุ 6-12 ปีนั้น ถือเป็นขั้นที่ 4 ของพัฒนาการทางสังคม เป็นระยะที่เริ่มไปโรงเรียน สังคมขยายวงกว้างขึ้น เด็กจะเกิดความขยันขันแข็ง มุมานะในการเรียน การร่วมกิจกรรมของโรงเรียน พ่อแม่ต้องคอยเสริม เป็นกำลังใจให้ จะทำให้เพิ่มความมั่นใจ รวมทั้งประสบความสำเร็จในการเรียน แต่เด็กที่ล้มเหลวจะมีความรู้สึกผิด ไม่กล้า และกลัวที่จะทำอะไร จะพัฒนาความรู้สึกด้อย รู้สึกไม่มีความสามารถ ท้อถอยเพราะไม่เชื่อความสามารถของตน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ ความขยันขันแข็งหรือความรู้สึกด้อย (ศรีธรรม ธนะภูมิ, 2535, หน้า 4-5)

นอกจากนี้ Sullivan (อ้างถึงใน เพชรยุพา บุรณศิริจรรยา, 2558, หน้า 79) ได้กล่าวถึงเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งอยู่ในช่วงของระยะวัยเด็ก คือ อายุประมาณ 4-11 ปี ว่า วัยนี้เริ่มปลีกตัวออกจากพ่อแม่ และสนใจที่จะมีกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับเพื่อนวัยเดียวกัน เรียนรู้เกี่ยวกับการแข่งขัน การร่วมมือ และรู้จักควบคุมพฤติกรรม และอยู่ในช่วงระยะย่างเข้าสู่วัยรุ่น คือ อายุประมาณ 11-13 ปี โดยวัยนี้เป็นวัยที่ต้องการมีเพื่อนเพศเดียวกัน ระยะนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมาก

จากการวิจัยของก่าพล จาววัฒนสกุล (2547) เรื่อง การปรับตัวของนักเรียนนักศึกษาชาวเขาในชุมชนเมือง โดยศึกษาผู้ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การปรับตัวของนักเรียนนักศึกษาในเริ่มแรกที่เข้ามาศึกษาอยู่ในเมืองมีการปรับตัวค่อนข้างยาก ไม่ว่าจะเป็นด้านที่พักอาศัย สุขภาพร่างกาย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร การแต่งกาย การเข้าสังคม ตลอดจนมีความสับสนเกี่ยวกับสถานภาพของตนเอง ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดความหวั่นไหว ไม่มั่นใจ กลัว ไม่กล้าแสดงออก และอาย ทำให้ไม่กล้าซักถามเพื่อน ครู หรือผู้คนทั่วไปในหลาย ๆ เรื่องที่ตนไม่ทราบ ไม่เข้าใจ เพราะกลัวพูดไม่ชัด พูดไม่ถูก และกลัวเสียภาพลักษณ์ กลัวถูกล้อเลียนหรือถูกนินทาจากผู้คนรอบข้าง จากสภาพปัญหาดังกล่าวนี้ ทำให้นักเรียนนักศึกษาชาวเขาส่วนใหญ่หาทางออกโดยการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่มาจากชุมชนเดียวกันหรือเพื่อนที่เป็นชนเผ่าเหมือนกัน เพราะถือว่ากลุ่มนี้เป็นพวกเดียวกัน ทำให้รู้สึกว่าได้ได้รับการปฏิบัติเหมือนบุคคลนอกกลุ่มเหมือนตอนอยู่กับคนพื้นราบทั่วไป ดังนั้นจึงทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น กล้าคิด กล้าแสดงออกในหมู่ชนเผ่าด้วยกัน แต่อย่างไรก็ตาม การปรับตัวในช่วงหลัง ๆ ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมเมืองและผู้คนทั่วไปมากขึ้น ทั้งนี้เพราะสามารถสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งแปลกใหม่ต่าง ๆ ได้ดี อีกทั้งมีความคุ้นเคยกับเพื่อน ครู และผู้คนรอบข้าง ทำให้กล้าที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น กล้าที่จะพูดถึงภูมิหลังของตนให้เพื่อนฟังอย่างมั่นใจ อันนำไปสู่การเข้าถึงสถานะและบุคลิกของตนเองตลอดจนสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อบุคคลอื่นด้วย เช่นเดียวกับพระมหาสมชาย ศรีเลิศ (2544) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของสามเณรชาวเขา : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสมเด็จพะพุทธชินวงศ์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ พบว่า การปรับตัวของสามเณร

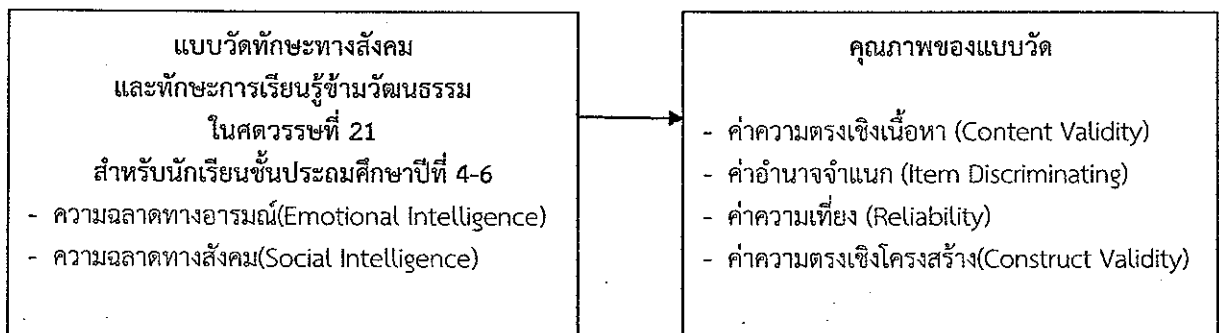
ชาวเขาด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ (จิตใจ) ด้านสังคม โดยภาพรวมสามแฉกส่วนใหญ่สามารถปรับตัวได้ดี ยกเว้น การปรับตัวด้านสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ไม่สูงเท่าที่ควร และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวที่ดีของสามแฉก ชาวเขา คือ การที่ได้เข้ามาอยู่ในสถานที่ที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่าเดิม มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าและดีกว่า ในหมู่บ้านที่ตนเองอาศัย ดังนั้น จึงทำให้สามารถปรับตัวได้ดีทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ส่วนในด้าน สติปัญญาพบว่ายังไม่ดีเท่าที่ควร และยังพบว่า ชาวเขาลดปัจจัยในทุก ๆ ด้าน ควรให้การสนับสนุน เพิ่มสื่อ การเรียนการสอนทุกชั้นเรียน และควรมีกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่นเดียวกับผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกใน วิจัยของ เฟื่องฟ้า ทองชั้นลูก (2547) เรื่อง วิธีดำเนินชีวิตและการปรับตัวของเด็กชาวเขา วัดสระแก้ว จังหวัด อ่างทอง พบว่าในภาพรวมเด็กชาวเขาสามารถปรับตัวได้ดีทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้สึก และสังคม โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ด้าน คือ 1) ความต้องการที่จะได้มาเรียนหนังสือในโรงเรียนที่ดีกว่าเดิมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และ เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีกว่าเดิม 2) วัดและโรงเรียนวัดสระแก้วสามารถสนองความต้องการของเด็กได้เพียงพอ และ 3) ความสามารถในการปรับตัวของเด็กชาวเขาเอง

จากผลการวิจัยข้างต้นพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ยังให้ความสนใจและศึกษาวิจัยกับนักเรียนที่มี ลักษณะคละชาติพันธุ์ที่เป็นกลุ่มคนจำนวนน้อยในโรงเรียน เช่น ชาวเขาเผ่าม้ง ปกาเกอญอ เย้า เป็นต้น แต่ ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษากับนักเรียนที่เป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในโรงเรียนหรือในพื้นที่นั้น ๆ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ขึ้น ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ ยึดตามแนวคิดของ Goleman (1998 อ้างถึงใน วีระวัฒน์ ปันตินามัย, 2551, หน้า 81-83) จำนวน 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การควบคุมตนเอง การสร้างแรงจูงใจ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และทักษะทางสังคม

2. ความฉลาดทางสังคม ยึดตามแนวคิดของ Goleman (2006, pp. 57-59 อ้างถึงใน เพชรยุพา บุรณศิริจรรยา, 2558, หน้า 47-49) จำนวน 2 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย การตระหนักรู้ทางสังคม และการมี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็น นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนที่มีลักษณะนักเรียนคละชาติพันธุ์ จากอำเภอคลองลาน และ อำเภอปางศิลาทอง จำนวนทั้งสิ้น 2,914 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนที่มีลักษณะนักเรียนคละชาติพันธุ์ จากอำเภอคลองลาน และอำเภอปางศิลาทอง จำนวนทั้งสิ้น 722 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert) คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดจำนวน 37 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดโดยการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ค่าอำนาจจำแนก (Item Discriminating) ค่าความเที่ยง (Reliability) และค่าความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 เก็บข้อมูลกับกลุ่มทดลองใช้ (try out) จำนวน 75 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดด้านค่าอำนาจจำแนก (Item Discriminating) และค่าความเที่ยง (Reliability) และครั้งที่ 2 นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 722 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด ด้านความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติสำหรับการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective Congruence: IOC) ค่าอำนาจจำแนก โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment correlation Coefficient) และค่าความเที่ยง โดยการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) 2) สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ซึ่งพิจารณาจากค่าดัชนีอัตราส่วนระหว่างค่าไค-สแควร์กับองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่าอยู่ในช่วง 0.00 ถึง 2.00 ค่าดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่คลาดเคลื่อนไปจากโมเดลทางทฤษฎี (RMR) มีค่าอยู่ในช่วง 0.00 ถึง 0.05 ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าอยู่ในช่วง 0.00 ถึง 0.05 ค่าดัชนีเปรียบเทียบสัดส่วนที่ปรับให้ดีขึ้น (CFI) มีค่าอยู่ในช่วง 0.95 ถึง 0.97 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าอยู่ในช่วง 0.95 ถึง 1.00 และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าอยู่ในช่วง 0.90 ถึง 1.00

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ประกอบด้วยความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางสังคม จำนวนทั้งสิ้น 42 ข้อนำไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณา พบว่าแบบวัดดังกล่าวมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 จำนวน 41 ข้อ และเมื่อนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 75 คน ปรากฏผลดังตารางนี้

แบบวัดทักษะทางสังคม และทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21	จำนวนข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเที่ยง
ความฉลาดทางอารมณ์	19	0.076 - 0.515	0.727
ความฉลาดทางสังคม	22	0.172 - 0.529	0.781
รายฉบับ	41	0.076 - 0.529	0.858

จากตารางที่ 2 พบว่าแบบวัดในภาพรวมมีค่าอำนาจจำแนก (Item Discriminating) อยู่ระหว่าง 0.076 - 0.529 และมีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.858 ในรายด้านพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.076 ถึง 0.515 โดยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.727 ความฉลาดทางสังคม มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.172 ถึง 0.529 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.781

ตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 37 ข้อไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 772 คน ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนที่มีลักษณะนักเรียนคละชาติพันธุ์ จากอำเภอคลองลาน และอำเภอปางศิลาทอง โดยปรากฏผลดังนี้

แบบวัดทักษะทางสังคม และทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21	จำนวนข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเที่ยง
ความฉลาดทางอารมณ์	16	0.201 - 0.435	0.749
ความฉลาดทางสังคม	21	0.176 - 0.458	0.819
รายฉบับ	37	0.176 - 0.458	0.869

จากตารางที่ 3 พบว่าแบบวัดในภาพรวมมีค่าอำนาจจำแนก (Item Discriminating) อยู่ระหว่าง 0.176 - 0.458 และมีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.869 ในรายด้านพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.201 - 0.435 โดยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.749 ความฉลาดทางสังคม มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.176 - 0.458 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.819

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) พิจารณาจากค่าชี้วัดความเหมาะสมรวม (overall model fit)

ค่าสถิติ	เกณฑ์การพิจารณา	ผลการวิเคราะห์	การแปลผล
ค่า (χ^2/df)	มีค่าอยู่ในช่วง 0.00 ถึง 2.00	1.437	สอดคล้อง
ค่า RMR	มีค่าอยู่ในช่วง 0.00 ถึง 0.05	0.049	สอดคล้อง
ค่า RMSEA	มีค่าอยู่ในช่วง 0.00 ถึง 0.05	0.025	สอดคล้อง
ค่า CFI	มีค่าอยู่ในช่วง 0.95 ถึง 0.97	0.953	สอดคล้อง
ค่า GFI	มีค่าอยู่ในช่วง 0.95 ถึง 1.00	0.950	สอดคล้อง
ค่า AGFI	มีค่าอยู่ในช่วง 0.90 ถึง 1.00	0.931	สอดคล้อง

จากตารางที่ 4 ซึ่งเป็นผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2/df = 1.437$, ค่า RMR = 0.049, ค่า RMSEA = 0.025, ค่า CFI = 0.953, ค่า GFI = 0.950 และค่า AGFI = 0.931 ซึ่งทุกค่าล้วนผ่านเกณฑ์ที่แสดงถึงความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลทั้งสิ้น จึงพิจารณาได้ว่าโมเดลแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) พิจารณาจากการทดสอบความเหมาะสมเชิงประกอบ (Component Fit Testing)

ค่าสถิติ	เกณฑ์การพิจารณา	ผลการวิเคราะห์
ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading)	มีค่าอยู่ระหว่าง 0.3 ถึง 1.0	0.222 ถึง 0.532
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation)	มีค่าไม่เกิน +0.80	0.377 ถึง -0.104
ค่า Standardised residual covariance	มีค่าไม่เกิน +2 ถึง -2	2.424 ถึง -3.271

จากตารางที่ 5 พบว่าการทดสอบความเหมาะสมเชิงประกอบ (Component Fit Testing) โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.222 ถึง 0.532 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.377 ถึง -0.104 และค่า Standardised residual covariance มีค่าอยู่ระหว่าง 2.424 ถึง -3.271

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งจากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดด้านค่าอำนาจจำแนก (Item Discriminating) ในภาพรวมพบว่า มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.176 ถึง 0.458 โดยข้อที่จำแนกได้บ้าง ($0.20 \leq r \leq 0.39$) มีจำนวน 23 ข้อ ข้อที่จำแนกได้ปานกลาง ($0.40 \leq r \leq 0.59$) มีจำนวน 14 ข้อ จะเห็นได้ว่าข้อคำถามทั้งหมดผ่านเกณฑ์การพิจารณา จะมีเพียงข้อคำถามข้อที่ 30 ที่มีค่าอำนาจจำแนกเพียง 0.176 ทั้งนี้เนื่องมาจากข้อคำถามดังกล่าวเป็นข้อความเชิงลบ และเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนคนละชาติพันธุ์มากกว่านักเรียนไทย จึงทำให้ผู้ตอบอ่านแล้วเข้าใจความหมายได้ไม่ตรงกัน ส่งผลให้ค่าอำนาจจำแนกในข้อดังกล่าวลดลงตามไปด้วย (สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์, 2553, หน้า 84) โดย ไพศาล หวังพานิช (2523 อ้างถึงใน สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์, 2553, หน้า 87) ได้เสนอแนะวิธีการสร้างคำถามให้มีอำนาจจำแนกสูงว่า คำถามต้องมีความชัดเจน หรือมีความเป็นปรนัยสูง นั่นคือทุกคนอ่านแล้วเข้าใจความหมายได้ตรงกัน ไม่ใช่ภาษาที่วกวน จนทำให้ผู้ตอบคิดไปคนละทาง ตัวคำถามมีจุดที่จะถามแน่นอน ไม่คลุมเครือ (สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์, 2553, หน้า 84)

สำหรับค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์ในรายด้าน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าเท่ากับ 0.749 และด้านความฉลาดทางสังคม มีค่าเท่ากับ 0.819 โดยค่าความเที่ยงรายฉบับมีค่าเท่ากับ 0.869 โดยค่าความเที่ยงควรมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป จึงจะเป็นแบบวัดที่มีความเที่ยง (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2545, หน้า 177) แสดงให้เห็นว่าแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นี้มีคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือได้ ซึ่งเนื่องมาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อความเที่ยงของแบบวัด ได้แก่ ลักษณะข้อคำถามหากข้อคำถามมีความชัดเจน และมีความคงที่ของการให้คะแนน แบบวัดจะมีความเที่ยงสูง (พิชิต ฤทธิ์จำรูญ, 2548, หน้า 160-161)

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าดัชนีอัตราส่วนระหว่างค่าไค-สแควร์กับองศาอิสระ (χ^2/df) ซึ่งได้รับความนิยม และเป็น

ค่าสถิติที่แก้ไขข้อบกพร่องของสถิติไค-สแควร์ (χ^2) โดยค่าที่แสดงความสอดคล้องควรมีค่าอยู่ในช่วง 0.00 ถึง 2.00 (สุวิมล ติรภานันท์, 2553, หน้า 249) จะถือว่าโมเดลแบบวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.437 ซึ่งผ่านเกณฑ์ดังกล่าว สอดคล้องกับ Byrne (2001 อ้างถึงใน กริช แรงสูงเนิน, 2554, หน้า 76) ที่กล่าวว่า ค่าที่น้อยกว่า 3 จะเป็นค่าที่ดี และค่าที่เข้าใกล้หรือเท่ากับ 1 จะเป็นค่าที่ดีที่สุด สำหรับค่าดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่คลาดเคลื่อนไปจากโมเดลทางทฤษฎี (Root Mean Square Residual: RMR) เป็นดัชนีที่วัดความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่คลาดเคลื่อนไปจากโมเดลทางทฤษฎี (average of the fitted residuals) โดยควรมีค่าอยู่ในช่วง 0.00 ถึง 0.05 (สุวิมล ติรภานันท์, 2553, หน้า 249) ผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.049 ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล ติรภานันท์ (2553, หน้า 242) ที่กล่าวว่า โมเดลที่มีความสอดคล้องควรมีค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนเข้าใกล้ 0 ดัชนีที่ใช้เป็นเกณฑ์ถัดมาคือ ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (Root Mean Square Residual error of approximation: RMSEA) ซึ่งเป็นเป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องของแบบจำลองที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ดังนั้น ค่า RMSEA จึงเป็นค่าที่แสดงความไม่เหมาะสมของโมเดล (Badness-of-Fit Index) (กริช แรงสูงเนิน, 2554, หน้า 75) จากผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.025 ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ควรมีค่าอยู่ในช่วง 0.00 ถึง 0.05 (สุวิมล ติรภานันท์, 2553, หน้า 249) ซึ่งตรงกับ Kline (2005 อ้างถึงใน กริช แรงสูงเนิน, 2554, หน้า 75) ที่กล่าวว่า ค่าที่เป็นศูนย์แสดงถึงความเหมาะสมของโมเดลที่ดีที่สุด และถ้าค่า RMSEA ที่สูงจะแสดงให้เห็นว่าเป็นโมเดลที่ไม่มีความเหมาะสม สำหรับค่า CFI หรือค่าดัชนีเปรียบเทียบสัดส่วนที่ปรับให้ดีขึ้น (Comparative Fit Index) ซึ่งเป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบโมเดลการวิจัยว่ามีความกลมกลืนสูงกว่าโมเดลอิสระมากน้อยเพียงใด จากผลการวิเคราะห์พบว่าผ่านเกณฑ์ค่าที่ยอมรับได้ว่าสอดคล้อง โดยมีค่าเท่ากับ 0.953 ($0.95 < CFI \leq 0.97$) (สุวิมล ติรภานันท์, 2553, หน้า 249) เช่นเดียวกับเบญจวรรณ เลิศหัตถกิจ (2556, หน้า 78) กล่าวว่า ค่า CFI ที่ดีควรมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยยิ่งเข้าใกล้ 1 ก็ยิ่งแสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนดี เกณฑ์ที่นิยมใช้คือ โมเดลที่มีความกลมกลืนควรมีค่าดัชนี CFI ไม่ต่ำกว่า 0.90 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of fit index : GFI) เป็นเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาอีกเกณฑ์หนึ่ง โดยเป็นอัตราส่วนของผลต่างระหว่างฟังก์ชันความสอดคล้องจากแบบจำลองก่อนและหลังปรับแบบจำลอง (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2554, หน้า 29 อ้างถึงใน เบญจวรรณ เลิศหัตถกิจ, 2556, หน้า 78) จากผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.950 ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณา ($0.95 < GFI \leq 1.00$) (สุวิมล ติรภานันท์, 2553, หน้า 249) สอดคล้องกับกริช แรงสูงเนิน (2554, หน้า 75) ที่กล่าวว่า ค่า GFI ควรอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 นั้นหมายถึงค่าชี้วัดที่แสดงว่าโมเดลนั้น ๆ เป็นโมเดลที่เหมาะสมที่สุด ดัชนีค่าสุดท้ายที่นำมาใช้ในการพิจารณา คือ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index : AGFI) โดยค่าที่แสดงความสอดคล้องควรมีค่าอยู่ในช่วง 0.90 ถึง 1.00 (สุวิมล ติรภานันท์, 2553, หน้า 249) จะถือว่าโมเดลแบบวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.931 ซึ่งผ่านเกณฑ์ดังกล่าว

จากเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลแบบวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้ง 6 เกณฑ์ ซึ่งพิจารณาจากค่าชี้วัดความเหมาะสมรวม (overall model fit) พบว่า ทุกค่าล้วนผ่านเกณฑ์ดังกล่าวทั้งสิ้น ซึ่งตรงกับกริช แรงสูงเนิน (2554, หน้า 79) ที่กล่าวว่า การประเมินว่าโมเดลสมมุติฐานนั้น ควรจะยอมรับหรือปฏิเสธโมเดล จะพิจารณาจากค่าชี้วัดความเหมาะสมรวม (overall model fit) และการทดสอบความเหมาะสมเชิงประกอบ (Component Fit Testing) โดยค่าชี้วัดทั้งสองกลุ่มนี้ มุ่งวัดเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความตรงให้กับโมเดล ผลการทดสอบความเหมาะสมเชิงประกอบ ได้แก่ 1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor loading) ซึ่งควรมีค่าระหว่าง 0.3 ถึง 1.0 (กริช แรงสูงเนิน, 2554, หน้า 78) จากผลการ

วิเคราะห์ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน จำนวน 37 ตัว มีค่าเป็นบวกทั้งหมด และผ่านเกณฑ์จำนวน 32 ข้อ โดยในตัวแปร (ข้อคำถาม) ที่ 3, 4, 6, 30 และ 31 พบว่าไม่ผ่านเกณฑ์ โดยมีค่าน้ำหนักตัวแปรเท่ากับ 0.293, 0.234, 0.243, 0.232 และ 0.222 ตามลำดับ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบนั้นน้อย (สุวิมล ติรกานันท์, 2553, หน้า 28) เมื่อพิจารณาจากข้อความในข้อคำถาม พบว่า ข้อคำถามข้อที่ 3, 6 และ 30 ข้อคำถามยังมีภาษาที่กำกวม และไม่เหมาะสมกับระดับของนักเรียน เช่น คำว่า “ลื้อเลียน” และ “เขินอาย” จึงทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ยังเข้าใจความหมายได้ไม่ตรงกัน เช่นเดียวกับข้อคำถามข้อที่ 4 พบว่า ยังมีลักษณะสองสถานการณ์ในคำถามเดียว จึงทำให้นักเรียนเกิดความลังเลหรือไม่แน่ใจในการตอบ (เบญจวรรณ เลิศหัตถกิจ, 2556, หน้า 102) นอกจากนี้ยังพบว่าข้อคำถามข้อที่ 30 ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกไม่ผ่านเกณฑ์ และเป็นข้อคำถามเชิงลบ ยังพบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานไม่ผ่านเกณฑ์ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นผลมาจากข้อคำถามดังกล่าวเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนและชาติพันธุ์มากกว่านักเรียนไทย นอกจากนี้ยังมีคำว่า “ไม่อาบน้ำ” ซึ่งข้อความดังกล่าวอาจทำให้นักเรียนไม่กล้าตอบตามความเป็นจริง ซึ่งไพศาล หวังพานิช (2533 อ้างถึงใน สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์, 2553, หน้า 56) ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างแบบสอบถามไว้ว่า ควรกำหนดข้อความในแต่ละด้าน โดยพยายามใช้ข้อคำถามที่เห็นว่ามีค่าจำเป็นหรือควรแก่การถาม ข้อคำถามต้องมีความชัดเจน พิจารณาว่าควรถามสิ่งใดก่อนหลัง รวมทั้งจัดวางรูปแบบคำชี้แจงให้สามารถตอบคำถามได้โดยสะดวก มีคำอธิบายอย่างชัดเจน โดยอธิบายให้ผู้ตอบเห็นความสำคัญและตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และทำให้ผู้ตอบเกิดความมั่นใจว่าการตอบนี้จะไม่กระทบกระเทือนต่อสถานภาพของผู้ตอบ 2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) จะต้องมีค่าไม่สูงมาก ค่าที่ได้ควรไม่เกิน +0.80 จากผลการวิเคราะห์ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.377 ถึง -0.104 แสดงให้เห็นว่า ข้อคำถามแต่ละคู่ เป็นตัวแปรที่ไม่ได้มีความหมายเหมือนกัน หรือวัดในสิ่งเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับกรีซ แรงสูงเนิน (2554, หน้า 73) ที่กล่าวว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จำเป็นจะต้องมีค่าไม่สูงมาก ค่าที่ได้ควรไม่เกิน +0.80 เนื่องจากหากมีค่าที่สูงเกินไปอาจหมายถึงคู่ตัวแปรนั้น เป็นตัวแปรที่มีความหมายเหมือนกัน และ 3) ค่า Standardized residual covariance ซึ่งเป็นค่าที่ตรวจสอบความคลาดเคลื่อนระหว่างคู่ตัวแปร โดยต้องมีค่าไม่เกิน +2 ถึง -2 จากผลการวิเคราะห์ พบว่า มีตัวแปรจำนวน 21 คู่ ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 2.424 ถึง -3.271 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว โดยความคลาดเคลื่อนดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ ปัจจัยจากแบบวัด ปัจจัยจากการตรวจให้คะแนน ปัจจัยจากผู้สอบ และปัจจัยที่ใช้อ้างอิง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544, หน้า 118-119 อ้างถึงใน เบญจวรรณ เลิศหัตถกิจ, 2556, หน้า 102)

ข้อเสนอแนะ

- ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

แบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่สร้างขึ้นนี้ สามารถนำไปใช้วัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 ในนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีลักษณะนักเรียนหลากหลายชาติพันธุ์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน รวมไปถึงการพัฒนาผู้เรียนในด้านความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมต่อไป

- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของแบบวัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 ตามระดับชั้นต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาแบบวัดดังกล่าวต่อไป
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 กับกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนา นักเรียน การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนต่อไป
- 3) ควรมีการศึกษาวิจัยการสร้างแบบวัดดังกล่าวโดยนำแนวคิด ทฤษฎีอื่น ๆ เช่น กลุ่ม METIRI และ NCREL (METIRI Group & NCREL Group, 2003) เป็นต้น มาสร้างเป็นแบบวัด เพื่อให้เกิดความหลากหลายสำหรับใช้วัดทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21
- 4) ควรมีการสร้างเครื่องมือในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต หรือแบบวัดที่มีลักษณะข้อคำถามเป็นสถานการณ์ มาประกอบในการวัดทักษะดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
- 5) ควรปรับเปลี่ยนภาษาให้ตรงกับบริบทของนักเรียนในแต่ละพื้นที่ และกลุ่มชาติพันธุ์ที่นำแบบวัดดังกล่าวไปใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด

รายการอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2546). *ความฉลาดทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กรีซ แร่งสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- กำพล จาววัฒนสกุล. (2547). *การปรับตัวของนักเรียนนักศึกษาชาวเขาในชุมชนเมือง*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนา, คณะศิลปศาสตร์,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- คณิตพันธุ์ ทองสายสืบ. (2552). *การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต*.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เบญจวรรณ เลิศहतถกิจ. (2556). *การสร้างแบบวัดคุณลักษณะนักวิจัยสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวัดผลการศึกษา,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาสมชาย ศรีเลิศ. (2544). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของสามเณรชาวเขา: ศึกษาเฉพาะกรณี
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่*.
วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชิต ฤทธิ์จำรูญ. (2548). *หลักการวัดและการประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์,
สถาบันราชภัฏพระนคร
- เพชรยุพา บุรณ์สิริจรรยา. (2558). *หลักการพัฒนาความฉลาดทางสังคม*. กรุงเทพฯ: เณ.เดียมอง.
- เฟื่องฟ้า ทองชันลูก. (2547). *วิถีการดำเนินชีวิตและการปรับตัวของเด็กชาวเขา วัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย,
สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ภักศกุล นาคจุ. (2557). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอารมณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ภักศุภรณ์การพิมพ์.

- เมธี ประทุมทา.(2556). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม, สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วีระวัฒน์ ปันตินามัย. (2551). *เชาวน์อารมณ์ (EQ): ดัชนีเพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีธรรม ธนภูมิ. (2535). *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- สถาบันวิจัยชาวเขา. (2541). *ชาวเขา ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์. (2553). *หลักการวัดและการประเมิน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2553). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อเนก พ.อนุกุลบุตร. (2555). *การพัฒนา EQ = IQ ความฉลาดทางอารมณ์ เชาว์ปัญญาทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ: อีดีเบส.